

2 Samuel 15:9. Gaan in vrede

In het Oude Testament wordt ‘in vrede gaan’ op twee verschillende manieren weergegeven, namelijk met ‘halach beshaloom’ en met ‘halach leshaloom’. Letterlijk betekenen deze woorden ‘gaan in vrede’, respectievelijk ‘gaan tot vrede. Het voorzetsel be geeft een toestand aan terwijl het voorzetsel le een richting aangeeft.

De uitdrukking ‘beshaloom’ wordt in de NBV21 soms met ‘in vrede’ vertaald. Zo zegt God in Genesis 15:15 tegen Abram dat hij ‘in vrede tot zijn voorouders zal gaan’, en in 1 Samuel 29:7 laat de Filistijnse koning Achis David ‘in vrede teruggaan’. Maar in 2 Samuel 15:9 zegt David tegen zijn zoon Absalom dat deze ‘gerust’ kan gaan en in 2 Samuel 3: 21, 22 en 23 laat David de legeroverste van Israël, Abner, ‘ongehinderd’ gaan.

Oussoren vertaalt heel consequent op deze plaatsen ‘beshaloom’ elke keer met ‘in vrede’ (alleen in 2 Samuel 3:23 laat hij dit helemaal weg).

Beide uitdrukkingen komen vrij vaak voor. Zes keer in combinatie met het werkwoord halach’, ‘gaan’. Volgens de NBV21 zegt Jethro, de schoonvader van Mozes, in Exodus 4:18 tegen hem: Ga in vrede (‘leshaloom’). En in 1 Samuel 1:17 zegt de hogepriester Eli iets dergelijk tegen Hanna: Ga dan in vrede (‘leshaloom’). Ook de profeet Elia zegt in 2 Koningen 1:5:19 tegen de Syriër Naäman: Ga in vrede (‘leshaloom’). Maar in 1 Samuel 20:42 zegt Jonathan tegen David ‘vaarwel’(‘leshaloom’).

Oussoren vertaalt ‘leshaloom’ in Exodus 4:18 met ‘Ga tot vrede!’, en in 1 Samuel 1:17 met ‘Ga heen in vrede’, en in 2 Koningen 5:19 met ‘in vrede’.

Er is een duidelijk verschil in betekenis tussen ‘halach beshaloom’, ‘in vrede gaan’ en ‘halach leshaloom’, ‘tot vrede gaan’. Men gaat ‘in vrede’ tot zijn voorvaderen. Zie Genesis 15:15 (eigenlijk wordt hier het woord ‘bo’, ‘binnengaan’ gebruikt), waar God deze woorden zelf in de mond neemt ten aanzien van Abram. In de Joodse traditie wordt het zelfs zo gezegd: Als men iemand in vrede laat gaan, betekent dit dat men de ander rust gunt in de dood, dat zijn uiteindelijke bestemming ‘in vrede’ zal zijn. De uitspraak ‘halach beshaloom’, tegen nog levende mensen betekent, ook al is het misschien onbewust, dat men verwacht dat de ander het tijdelijke voor het eeuwige zal verruilen. Heel duidelijk is dit in het verhaal van 2 Samuel 3, waar Abner, kort nadat hij ‘in vrede’ (beshaloom) van David is weggegaan, vermoord wordt. Ook het ‘in vrede gaan’, ‘halach beshaloom’, van Absalom in 2 Samuel 15:9 loopt uit op diens gewelddadige dood in 2 Samuel 18:15.

Als men iemand ‘tot vrede laat gaan’, ‘halach leshaloom’, dan wenst men de ander voorspoed op zijn levensweg. Een meer consistente vertaling zou dit verschil beter laten uitkomen.

Teksten waarin staat ‘gaan in vrede’ zijn:

Genesis 26: 31

1 Samuel 29:7

2 Samuel 3:21, 22 en 23

2 Samuel 15:9

Maleachi 15:9

Teksten waar staat ‘gaan tot vrede’ zijn:

Exodus 4:18

Richteren 18:6

1 Samuel 1:17

1 Samuel 20:13 en 42

2 Koningen 5:19.

Enkele uitdrukkingen waarin het woord ‘ in vrede’ staat zonder ‘gaan’ erbij, zijn:
2 Koningen 22:20, 2 Kronieken 34:28, Psalm 4:9 en Jeremia 34:5.

Al deze tekst hebben betrekking op het graf.

Lukas de Grootte, November 2025